

Kik a nyelvi előkészítő képzés nyertesei?

A rendszerváltást követően, a társadalmi és a gazdasági igények hatására, a közoktatás egyik leglendületesebben fejlődő területe az idegen nyelv tanítása volt. A '90-es évek erőltetett és felemás modernizációja révén rohamosan nőtt a nyelvtanulók száma, és gyors változás történt az oktatott nyelvek szerkezetében is (Imre, 2007). E változások eredményeit azonban kritikusan kell kezelnünk, mivel másfél évtizeddel a rendszerváltás után a magyar társadalom kevesebb mint fele beszélt valamilyen idegen nyelven. Ez az adat európai szinten is a hátsó sorokba sorolja hazánkat, és csak olyan országok vannak mögöttünk, mint Írország vagy Nagy-Britannia, ahol az emberek születésüktől fogva beszélnek egy világnyelven (Europeans and their languages, 2006).

Nyelvtudás és esélyegyenlőség

Felismerve, hogy további változásra van szükség, az oktatási tárca az ezredfordulót követően kiemelt ágazatként kezelte a nyelvtanulást. A minisztérium nyelvvoktatási stratégiája, a Világ – Nyelv program, 10 alprogrammal indult 2003-ban. „Célja, hogy elősegítse hazánk felzárkózását az idegen nyelveket beszélő európai országok sorába, vagyis minden, az iskolapadot elhagyó fiatal rendelkezzen legalább egy idegen nyelv középszintű és egy másik nyelv alapszintű ismeretével, legyen képes nyelvtudását fenntartani, továbbfejleszteni és más idegen nyelveken is megtanulni. A Világ – Nyelv program a nyelvvoktatás hiányosságainak felszámolását és problémáinak megoldását hivatott elősegíteni.” (1)

A program egyik jelentős újítása a nyelvi előkészítő évfolyamok bevezetése volt. 2004-től minden középiskola indíthatott előkészítő (kilencedik) évfolyamon egy-egy olyan osztályt, amelyben a nyelvi képzés kiemelt szerephez jutott. A nyelvi előkészítő évfolyam (NYEK) célja, hogy a tanuló tanulmányai végén emelt szintű nyelvi érettségit tehessen, valamint kialakuljon az idegen nyelv tanulásával kapcsolatos kedvező motivációja, és képessé váljon az önálló nyelvtanulásra, ismereteinek továbbfejlesztésére. A nyelvi előkészítőn tanulók középiskolai képzése 5 évre módosult.

A nyelvtudás fejlesztése mellett az esélyegyenlőség biztosítása is szerepet kapott a programban, hogy a középiskolások minél szélesebb köre részesülhessen intenzív nyelvi képzésben. Mivel azonban a nyelvi előkészítő képzés csak érettségit adó képzésekben indulhatott, ez már eleve kizárta a középiskolások egy rétegét, a szakiskolai tanulókat, akik számára normál iskolai körülmények között is eleve kisebb a hozzáférés esélye. Nemcsak azért, mert kevesebb a nyelvi órák száma, hanem azért is, mert körükben vannak a legtöbben azok a tanulók, akiket már az általános iskolában és később a szakiskolában is felmentettek a nyelvtanulás alól (Vágó, 2007). Ha hitel adunk az Eurobarometer felmérésének (2006), amely szerint az Európai Unióban az egyének kétharmada az iskolai oktatás során sajátította el nyelvtudását, akkor a szakiskolai fiatalok egy része valószínűleg – az anyanyelvén kívül – sohasem fog semmilyen nyelven kommunikálni.

A kutatás ismertetése

2007-ben az Oktatásért Közalapítvány támogatásával kutatást végeztünk a nyelvi előkészítő képzést folytató iskolák körében (Fehérvári, 2008). Kutatásunk arra keresett választ, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára van-e esély arra, hogy bekerüljenek ebbe a képzésbe. A képzés indításakor, 2004-ben 407 iskola csaknem 12 ezer diákja kezdte meg tanulmányait a nyelvi előkészítő évfolyamon. Az iskolák pályázati úton kerültek kiválasztásra. A nyelvi előkészítő program tanulóit a középiskolai normatív támogatás mellett kiegészítő támogatásra is jogosultak. (2) A program első éve hozzávetőleg 5 milliárd forintba került. Az Oktatási Minisztérium nyilvántartása szerint 2005-ben tovább bővült az iskolák száma, összesen 431 intézményben indult nyelvi előkészítő évfolyam. Ezek közül a kutatás során 200 iskolát kerestünk meg. A mintaválasztásnál figyelembe vettük az iskolák régiók, településtípusok és képzési programok szerinti megoszlását. Az iskolákban kérdőíves és interjú adatfelvétel történt az iskolaigazgatókkal, emellett szintén kérdőívet töltöttek ki a nyelvi előkészítő program tanulóit, illetve az iskola más, jellemző képzési programjába járó tanulók. (3) A kontrollcsoportos lekérdézés lehetővé teszi, hogy elemezzük az iskolák tanulóit összetételét, megvizsgáljuk, milyen különbségek vannak a hagyományos és a nyelvi előkészítőn tanuló diákok családi és társadalmi háttere között.

A kutatás elemezte, mely iskolák kapcsolódtak be a nyelvi előkészítő képzésbe, milyen jellegzetességgel bírnak, milyen képzési és szakmai profillal rendelkeznek. Az országos adatokkal összehasonlítva, a nyelvi előkészítői iskolái körében jóval nagyobb a magasabb presztízsű képzési programokat (hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzés) oktató iskolák aránya. Habár a nyelvi előkészítő program iskoláinak több mint fele a szakképzésben is érdekelt, a nyelvi előkészítő évfolyamok többsége mégis gimnáziumi képzésben tanul, vagyis a vegyes profilú intézmények inkább a magasabb presztízsű gimnáziumi képzésben indították a nyelvi képzést. A szakképző intézményeket vizsgálva pedig azt tapasztaljuk, hogy főként a fehérgalléros, elit szakmákat – például közgazdasági, idegenforgalmi – oktató iskolák kapcsolódtak be a nyelvi előkészítő képzésbe. Összességében a nyelvi előkészítő iskolák alig 15 százaléka tartozik az alacsonyabb presztízsű – főként ipari szakmákat oktató – iskolák közé. Ez a megoszlás már előrevetíti az iskolák tanulóit összetételét is.

A nyelvi előkészítő képzést folytató iskolákba általában nem könnyű bejutni. Ha a tanuló nem a nyelvi képzést választja, az egyéb programokra is háromszoros a túljelentkezés, a nyelvi előkészítő képzésre pedig még ennél is magasabb. Az iskolánkénti adatok a nyelvi előkészítő esetében igen nagy szórást mutatnak. Míg az iskola egészében 1- és 8-szoros túljelentkezés között szórnak az adatok, addig a nyelvi előkészítők között 17-szeres túljelentkezés is elfordult.

Az iskolák többsége azért is preferálta a képzés beindítását, mert stabilizálni, növelni akarta tanulólétszámát. Ez a várakozás beigazolódott, az elmúlt 3 évben folyamatosan emelkedett a jelentkezők létszáma a nyelvi előkészítő képzésben is, és az iskolák más képzési programjaiban is. Amíg azonban az iskolák egészében nem változott a felvettek átlagos létszáma, addig a nyelvi előkészítőn folyamatos a létszámemelkedés, és egyre nagyobb létszámúak az osztályok.

Szolgáltatásaik alapján az iskolák között nincs szignifikáns különbség a túljelentkezés mértékében, viszont az egyes iskolákon belül nagyok az eltérések. Ahol hat- és nyolcosztályos képzés vagy két tanítási nyelvű vagy elit szakközépiskolai képzés is folyik, ott bár nagyobb a túljelentkezés a nyelvi előkészítő évfolyamra, mint az iskola többi képzési programjára, de a különbség kicsi. Tehát elég sok a jelentkező az iskola valamennyi szolgáltatására. A két legalacsonyabb presztízsű iskolatípus esetében azonban más a helyzet. A csak hagyományos gimnáziumi képzést nyújtó intézményekben jóval magasabb a túljelentkezés a nyelvi előkészítő évfolyamon, mint az általános képzésben. A nem elit szakmákat oktató szakközépiskolák esetében pedig éppen fordított a helyzet, nincs

elegendő jelentkező, tehát kisebb a válogatási lehetőség a nyelvi programon, mint a hagyományos képzésben. Éppen a legalacsonyabb presztízsű iskoláknak vannak gondjaik a nyelvi képzés indításával, náluk a legnehezebb feltölteni a létszámokat.

A nagymértékű túljelentkezésre hivatkozva az iskolák többféle szelekciót is alkalmaznak, azonban a felvételi eljárás iskolánként vegyes képet mutat. Az intézmények háromnegyedében az iskola más programjaiban és a nyelvi előkészítő képzésben is alkalmaznak felvételi eljárást. A felvételiztető iskolák 83 százalékában a központi írásbeli teszt a szelekció alapja. Emellett az iskolák egynegyedében szóbeli felvételi is van. A többség azonban a központi írásbeli mellett már csak elbeszélget a jelentkezőkkel (az iskolák fele). A nyelvi előkészítő képzésben is hasonló arányokat mutatnak az iskolákban alkalmazott felvételi eljárások. Az egyes nyelvi osztályok között abban mutatkozik különbség, hogy milyen szintről indul a képzés. Ahol nem alapfokon kezdik az oktatást, ott szintfelmérő vizsgákat tartanak annak érdekében, hogy minél hasonlóbb előképzettségű tanulókat tudjanak felvenni. Vagyis ezek az iskolák kettős szelekciót alkalmaznak, a hagyományos felvételi mellett még idegen nyelvből is felvételizniük kell a diákoknak.

A felvételi eljárást és annak részeit leginkább az iskola képzési profilja határozza meg. A gimnáziumi képzésben nagyobb arányban alkalmaznak felvételit, mint a szakképzésben, és míg a gimnáziumban a felvételi eljárás leginkább tudásfelmérést jelent – írásbeli és szóbeli vizsgáztatást –, addig a szakképzésben a beszélgetés sokkal elterjedtebb módszer. Vannak azonban olyan iskolák is, ahol nincs túljelentkezés. Főként az alacsonyabb presztízsű szakmákat oktató (például gépipari, vegyipari) szakközépiskolák küzdenek jelentkezőhiánnyal, így itt fel sem merül a felvételi. Van, ahol az általános iskolai jegyek alapján rangsorolnak, és van, ahol minden jelentkezőt felvesznek.

A kutatás azt is megvizsgálta, hogy milyen hatással van a szelekció a tanulói összetételre. Az Oktatási Minisztérium adatai alapján 2007-ben a középfokú oktatásban (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola együttesen) átlagosan 13,7 százalék volt a hátrányos helyzetűek és 3,8 százalék a veszélyeztetett tanulók aránya (*Oktatási Évkönyv*, 2007). A nyelvi előkészítő programban részt vevő iskolák körében ennél valamivel magasabb (15 százalék) a hátrányos helyzetű tanulók aránya, a veszélyeztetett tanulóké (2,9 százalék) pedig valamivel alacsonyabb. Képzési típusonként viszont jelentősek a különbségek. Az országos adatok azt mutatják, hogy közel 2-szeres a különbség a gimnáziumi és a szakközépiskolai tanulók között, és ugyanez érvényes a szakközépiskolai és a szakiskolai tanulóira is. Vagyis a gimnáziumi tanulókhöz képest a szakiskolások körében már 4-szer több a hátrányos helyzetűek és a veszélyeztetettek aránya.

A nyelvi előkészítő évfolyamot indító gimnáziumok esetében magasabb a hátrányos helyzetű tanulók aránya, mint az országos átlag, ebből adódik, hogy a képzési profilok között nincs olyan nagy különbség, mint országosan. Viszont itt is jellemző, hogy a gimnáziumi képzésben alacsonyabb a hátrányos helyzetű tanulók aránya, mint a szakközépiskolákban. A veszélyeztetett tanulók esetében más a helyzet: a gimnáziumokban hasonló az arányuk, mint az országos átlag, a szakközépiskolákban pedig magasabb, így a két képzési típus között már számottevő a különbség.

1. táblázat. A tanulói összetétel változása az elmúlt 3 évben képzési típusonként (átlagos arány %-ban)

Az iskolák jellemzői	Gimnázium		Szakközépiskola		Esetszám
	szociálisan hátrányos helyzetű	veszélyeztetett	szociálisan hátrányos helyzetű	veszélyeztetett	
2004/2005	13,7	1,3	15,0	3,2	107
2005/2006	13,4	1,4	15,7	3,9	110
2006/2007	13,8	2,0	16,6	3,9	112
Országos adat	6,0	1,9	11,4	3,2	

Forrás: NYEK, Igazgatói kérdőív, 2007.

A nyelvi előkészítő évfolyamon még ennél is nagyobbak az eltérések. Különösen a veszélyeztetett tanulók aránya mutat látványos különbséget. Mindkét képzési típus jobban szelektál a nyelvi előkészítő osztályban, mint az iskola más osztályaiban. Viszont a gimnáziumi képzésben a szelekció eredményeként feleakkora arányban kerülnek be rosszabb családi helyzetű gyerekek, mint az iskola más osztályaiba. A szakközépiskolai képzésben nincs ekkora eltérés a nyelvi és a többi osztály között.

2. táblázat. A tanulói összetétel változása az elmúlt 3 évben képzési típusonként a nyelvi előkészítő évfolyamon (átlagos arány %-ban)

Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet	Gimnázium		Szakközépiskola		Esetszám
	szociálisan hátrányos helyzetű	veszélyeztetett	szociálisan hátrányos helyzetű	veszélyeztetett	
2004/2005	8,6	0,3	10,5	4,4	103
2005/2006	9,7	0,7	12,3	3,9	105
2006/2007	7,2	0,8	16,7	3,9	106

Forrás: NYEK, Igazgatói kérdőív, 2007.

Intézményi szolgáltatások szerint csak a veszélyeztetett tanulók aránya mutat szignifikáns eltérést. A szerkezetváltó képzésbe gyakorlatilag nem kerül be veszélyeztetett tanuló, de a hagyományos gimnáziumokban is kisebb az arányuk, mint az elit szakközépiskolákban. Az alacsonyabb presztízsű szakmákat oktató iskolákba kerül be a legtöbb veszélyeztetett tanuló. A nyelvi előkészítő évfolyamon feleakkora a veszélyeztetett tanulók aránya, mint az iskola többi képzési programjában, viszont azt is megfigyelhetjük, hogy a négyosztályos gimnáziumok és az elit szakközépiskolák erőteljesebb szelekciót érvényesítenek, mint mások. Gyakorlatilag ezekben az iskolatípusokban nincs esély arra, hogy veszélyeztetett tanuló is bekerüljön a nyelvi képzésre. A veszélyeztetett tanulók csak a nem elit szakközépiskolák nyelvi előkészítő évfolyamaira kerülhetnek be.

3. táblázat. Veszélyeztetett tanulók aránya az iskola szolgáltatásai szerint 2004-ben

Típus	Veszélyeztetett tanulók aránya az iskola egészében	Veszélyeztetett tanulók aránya a NYEK-en	Esetszám
Hat- vagy nyolcosztályos gimnázium	0,9	0,4	31
Nyelvi képzés (tagozat vagy két tanítási nyelvű)	2,4	1,8	33
Hagyományos gimnázium	2,8	0,0	5
Elit szakmákat tanító szakközépiskola	3,3	0,8	19
Nem elit szakmákat oktató szakközépiskola	4,4	3,3	14
Átlag	2,5	1,3	102

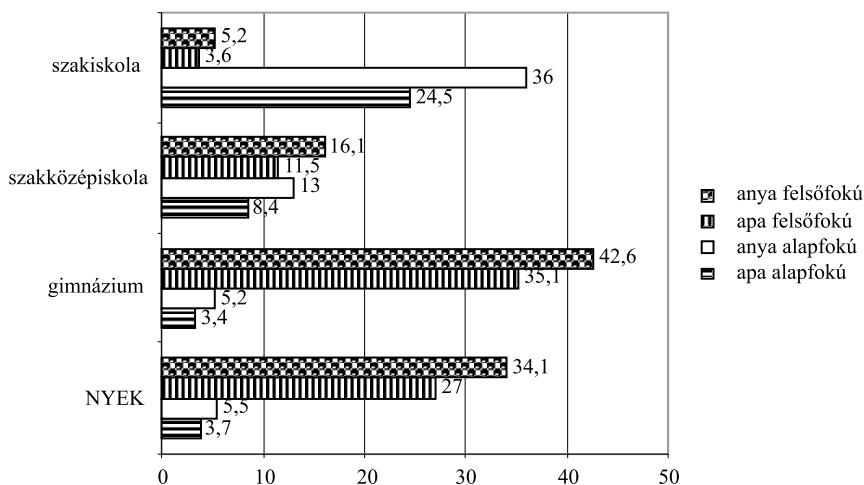
Forrás: NYEK, Igazgatói kérdőív, 2007.

Tanulmányunk első részében röviden bemutattuk a nyelvi előkészítő képzést bevezető iskolákat és tanulói összetételüket, melyből kiderült, hogy a nyelvi előkészítő képzésben igen erős szelekció érvényesül. Láthattuk, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamot bevezető iskolákban a nyelvi évfolyamok az iskolák elit osztályait képezik, ahová gondos válogatás eredményeképp alig kerül be hátrányos helyzetű tanuló. Elemzésünket tágítva most azt vizsgáljuk meg, hogy a nyelvi előkészítőkre járó tanulók családi hátterük alapján hol helyezhetők el a többi középiskolás között.

Vizsgálatunkkal egy időben (2007-ben) készült egy másik felmérés is, amely a középiskolák teljes vertikumát érintette. Így arra is lehetőségünk van, hogy a NYEK-tanulók

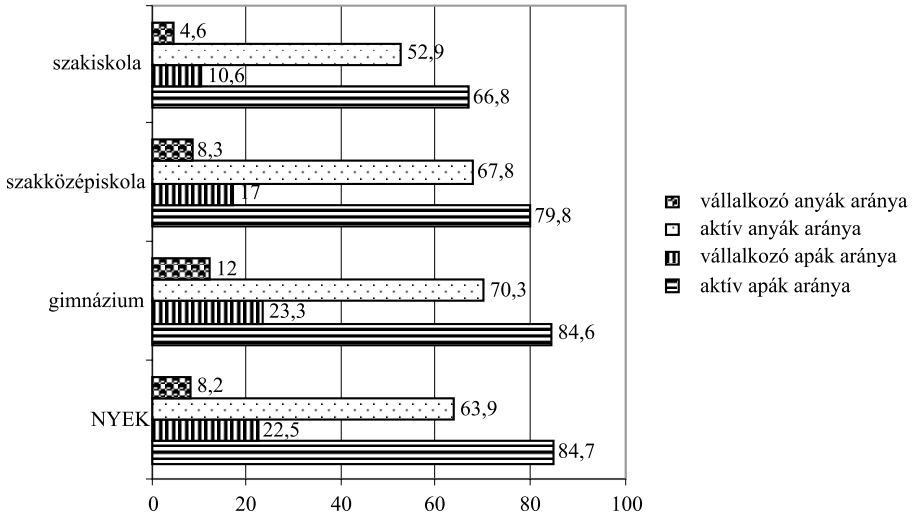
jellemzőit, tanulmányi eredményeiket, családi háttérüket összehasonlítsuk a többi középiskolás jellemzőivel. Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet munkatársa, Neuwirt Gábor 2007 őszén kilencedikesek körében végzett kérdőíves adatfelvételt. A vizsgálatban valamennyi középiskola és középiskolás részt vett, a válaszadás önkéntes volt. Összesen 3776 kilencedikes osztály 95 860 diákja vett részt a kutatásban. Az elemzés osztályszintű adatok alapján készült, és 5 összehasonlítási szempontot választottunk ki: (1) a szülők iskolázottsága, ezen belül is azt vizsgáltuk, hogy mekkora a középiskolások szülei körében a legalacsonyabb és a legmagasabb kategóriába tartozók aránya, vagyis az alacsony vagy az alatti, illetve a felsőfokú végzettségűek aránya; (2) a szülők foglalkozása, ezen belül azt vizsgáltuk, hogy mekkora az inaktívok aránya, illetve a vállalkozók aránya; (3) a tanuló lakóhelye, ezen belül a kistélepüléseken élők aránya; (4) a nevelési segélyben részesülők aránya; (5) általános iskolai év végi tanulmányi átlag.

Az 1. ábra képzési típusok szerint hasonlítja össze a középiskolások szüleinek iskolázottságát. Számottevő a különbség az egyes képzések között: jól látható, hogy míg a gimnazisták szüleinek több mint harmada rendelkezik felsőfokú végzettséggel, és csak 3–5 százaléka tartozik a legalacsonyabban iskolázottak közé, addig a szakiskolai tanulók szüleinél éppen fordítottak ezek az arányok, (az anyák körében) több mint egyharmaduk alacsony iskolázott, és csak 3–5 százalékuknak van felsőfokú diplomája. A szakközépiskolások szülei középen helyezkednek el, körükben csaknem hasonló mértékű az alacsonyan iskolázottak aránya, mint a felsőfokúaké. A nyelvi előkészítő évfolyamra járók szüleit vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a gimnazisták csoportjához hasonlóan: ugyan valamelyest kisebb a magasan képzettek aránya, de az alacsony végzettséggel rendelkezőké azonos a gimnazisták szüleinek.

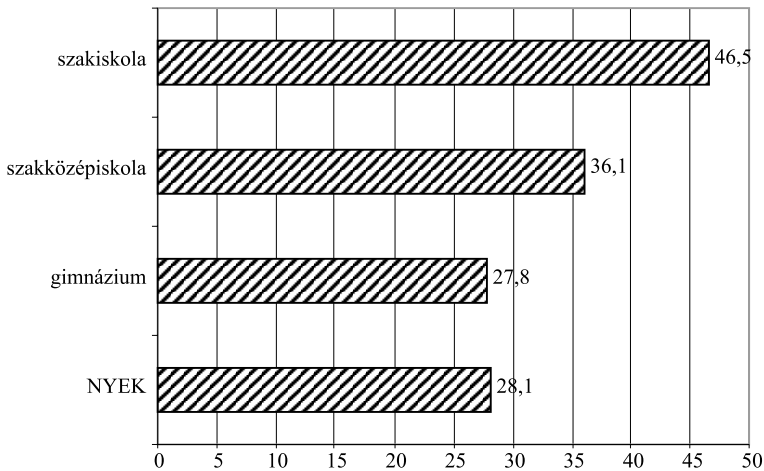
1. ábra. Szülők iskolázottsága

A 2. ábra képzési típusok szerint hasonlítja össze a középiskolások szüleinek aktivitását, illetve a vállalkozók arányát. A gimnazisták szüleinek körében a legkisebb az inaktívok és a legmagasabb a vállalkozók aránya. Ezzel szemben a szakiskolások szülei között van a legtöbb inaktív és a legkevesebb vállalkozó. A szakközépiskolások szülei ebben a mutatóban is köztes helyen állnak, bár az arányok sokkal inkább a gimnazisták szüleihez hasonlítanak, alig maradnak el azoktól. A nyelvi előkészítő évfolyamra járók szüleinek munkapiaci státusa – ahogyan az iskolázottsága is – a gimnazistákéhoz hasonló. Különbség csak az anyák aktivitásában mutatkozik: a gimnazista anyukákhoz képest a nyelvi előkészítő körében több az inaktív és kevesebb a vállalkozó.

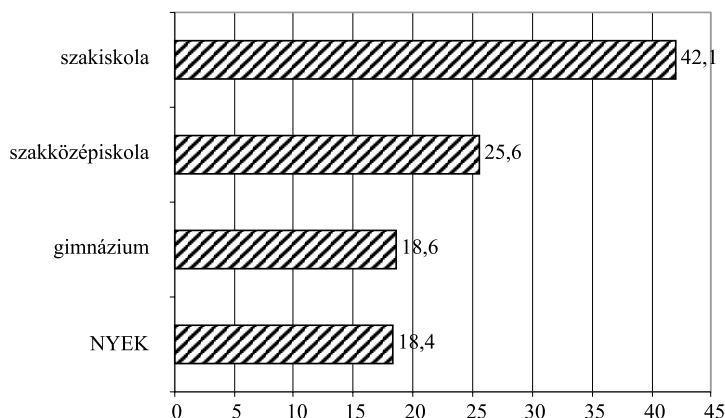
2. ábra. Szülők foglalkozása

A 3. ábra képzési típusok szerint hasonlítja össze a középiskolások lakóhelyét. Láthatjuk, hogy minél magasabb presztízsű képzésre jár a tanuló, annál kevesebb a kistelepülésen lakók aránya. Míg a szakiskolások csaknem fele él 5000 lakos alatti községekben, addig a gimnazisták 28 százaléka. A nyelvi előkészítő évfolyamra járóknál hasonlóan alakul ez az arány.

3. ábra. A tanulók lakóhelye (az 5000 fő alatti települések aránya)

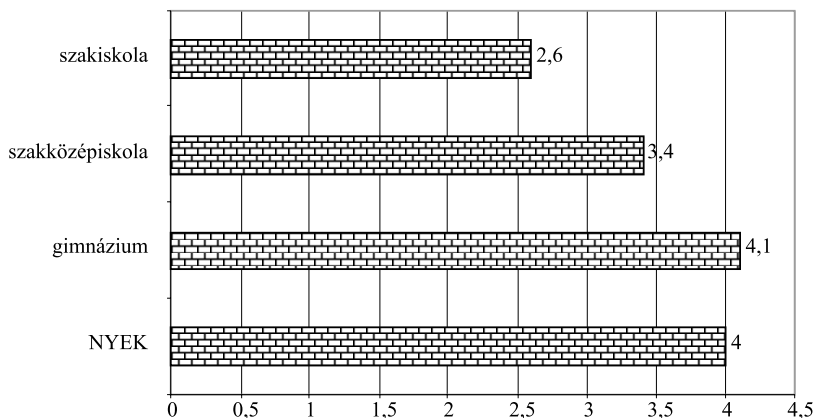
A 4. ábra képzési típusok szerint hasonlítja össze a nevelési segélyben részesülők arányát, amely a tanuló hátrányos családi helyzetére utal. Minél magasabb presztízsű képzésre jár a tanuló, annál alacsonyabb ez az arány. Míg a szakiskolások családjának 42 százaléka részesül nevelési segélyben, addig a gimnazisták csak feleakkora arányban. A szakközépiskolások itt is köztes helyet foglalnak el, de csakúgy mint a többi mutatóban is, adataik közelebb állnak a gimnazistákéhoz, mint a szakiskolásokéhoz. A nyelvi előkészítő évfolyamra járók ebben is a gimnazisták csoportjához hasonlíthatnak, adataik szinte megegyeznek.

4. ábra. Nevelési segélyben részesülők aránya

Szintén a tanuló hátrányos helyzetére utal, ha egyik szülőjét elvesztette. Az elhunyt szülők arányát tekintve ugyanazt a sorrendet kapjuk, mint a nevelési segély esetében is. A szakiskolai tanulók csaknem 7 százaléka vesztette el valamelyik szülőjét, a gimnazisták és nyelvi előkészítő évfolyamra járók körében kevesebb mint fele ez az arány (3-3 százalék). A szakközépiskolások itt is köztes helyen állnak, de adataik inkább a gimnazistákhoz állnak közelebb (4 százalék).

A nyelvi előkészítő osztályokba járók nemcsak családi hátterük, hanem tanulmányi eredményük alapján is a gimnazistákhoz hasonlítanak. A 8. év végi általános iskolai átlagokat tekintve azt tapasztaljuk, hogy a nyelvi képzésben részt vevők átlaga gimnazista társaikéhoz hasonló, a szakközépiskolában továbbtanulók jegyei hat tizeddel, míg a szakiskolákban tanulóké 1,4-del rosszabbak.

5. ábra. Általános iskolai tanulmányi átlaga 8. év végén

Az osztályzat nem feltétlenül a tárgyi tudás milyenségét mutatja. Korábbi kutatások (Csapó, 2008) bizonyították, hogy az osztályzatok és az adott tárgyból írott tesztek eredményei nem feltétlenül mutatnak szoros összefüggést; különösen igaz ez a humán tárgyak esetében. Csapó szerint a tanárok értékelését szubjektív, tananyagtól független okok befolyásolják. Már évtizedekkel ezelőtt szembesülhettünk azzal is, hogy a pedagógusok értékelését a szülői háttér, a szülő iskolázottsága is befolyásolja. Adataink is ezt erősítik meg.

Minél magasabb a szülő iskolázottsága, annál valószínűbb, hogy gyermekük jobb tanulmányi átlaggal rendelkezik. Míg egyes kutatások azt mutatták ki, hogy a szülők közül egyik sem befolyásolja erősebben vagy gyengébben gyermeke jegyeit (Csapó, 2002), addig vizsgálatunk adatai szerint a két szülő közül az anya végzettsége nagyobb befolyással bír, mint az apáé (a korrelációs együttható az apa esetében ,672, míg az anyánál ,725).

Összegzés

2004-ben, a Világ – Nyelv program részeként elindult a nyelvi előkészítő képzés. A nyelvi előkészítő évfolyam célja a magas fokú nyelvtudás és az önálló nyelvtanulás képességének megszerzése mellett az esélyegyenlőség biztosítása is volt, az, hogy a középiskolások minél szélesebb köre részesülhessen intenzív nyelvi képzésben. A tanulmány azt vizsgálta, hogy mennyire teljesült ez az elvárás. Két országos kutatás eredményei alapján mutatta be a nyelvi előkészítő képzésben részt vevők jellemzőit.

A nyelvi előkészítő képzést indító iskolák körében végzett vizsgálat arra az eredményre vezetett, hogy körükben az országos átlaghoz képest nagyobb a magasabb presztízsű képzéseket folytató iskolák aránya. Tanulói összetételük alapján a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett tanulók aránya nem különbözik az országos átlagtól, de a nyelvi előkészítő évfolyamokon – az erős szelekció révén – jóval alacsonyabb a rosszabb családi körülményekkel rendelkezők aránya az iskola többi tanulójaéhoz képest.

Egy szintén 2007-ben zajló másik vizsgálat arra adott lehetőséget, hogy ne csak a nyelvi képzést indító iskolákat vizsgáljuk, hanem a többi középiskolát is. Néhány mutatón keresztül azt elemeztük, hogy vajon a nyelvi előkészítő évfolyamokon tanulók hol helyezhetők el a többi középiskolás között családi háttérük alapján. Azt tapasztaltuk, hogy a nyelvi képzésre járók minden tekintetben a legmagasabb presztízsű képzésbe járókhoz, vagyis a gimnazistákhoz hasonlíthatnak. A program tehát főként azon középszintű, értelmiségi szülők gyermekei számára adott lehetőséget intenzív nyelvi képzésre, akik az elit képzésekből (hat- és nyolcosztályos gimnázium, két tanítási nyelvű képzés) kiszorultak.

Jegyzet

(1) A Világ – Nyelv program pályázati felhívása, http://www.okm.gov.hu/main.php?folderID=710&cta_g=articlist&iid=1&articleID=1990

(2) A nemzetiségi, két tanítási nyelvű és nyelvi előkészítő évfolyam kiegészítő normatívája 2007-ben 71500Ft tanulónként.

(3) Összesen 1947 tanulói kérdőív készült el, ebből 993 nyelvi előkészítőn és 954 nem nyelvi előkészítőn tanuló töltötte ki kérdőívünket. Az igazgatói kérdőíveket kérdezőbiztosok kérdezték le, míg a diákkérdőívek kitöltési módja csoportos önkéntes lekérdezés volt, melyet kérdezőbiztosok koordináltak.

Irodalom

Csapó Benő (2008): A magyar iskolarendszer adaptációs problémái: a tudás minősége. In Fazekas Károly (szerk.): *Közoktatás, iskolai tudás és munkapiaci siker*. MTA Közgazdaságtudományi Intézet, Budapest. 113–131.

Csapó Benő (2002): Az iskolai tudás felszíni rétegei. Mít tükröznek az osztályzatok? In Csapó Benő (szerk.): *Az iskolai tudás*. (2. kiadás) Osiris Kiadó, Budapest. 45–90.

Europeans and their languages (2006). Special Eurobarometer. 243. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb_243_en.pdf

Balázs Éva (2007): Stratégiától a kistérségi együttműködésekig. In *Fókuszban a nyelvtanulás*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet.

Fehérvári Anikó (2008): Esélyegyenlőség a nyelvi előkészítő évfolyamokon. *Új Pedagógiai Szemle*, 3. sz.

Imre Anna (2007): Nyelvoktatás, nyelvtanulás, nyelvtudás a középfokú oktatásban. In *Fókuszban a nyelvtanulás*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet.

Jelentés a magyar közoktatásról 2003 (2003). Országos Közoktatási Intézet, Budapest.

Liskó Ilona (2003): *A pedagógus-továbbképzés rendszere*. Kézirat. Felsőoktatási Kutatóintézet, Budapest.

Neuwirth Gábor (2006): *A középiskolai munka néhány mutatója 2006*. Országos Közoktatási Intézet.

Nikolov Marianne (2007): A magyarországi nyelvoktatás-fejlesztési politika – nyelvoktatásunk a nemzetközi trendek tükrében. In *Fókuszban a nyelvtanulás*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.

Nikolov Marianne – Ottó István (2006): A nyelvi előkészítő évfolyam. *Iskolakultúra*, 5. 49–67.

Oktatási Évkönyv (2007). Oktatási és Kulturális Minisztérium.

Öveges Enikő (2006): A nyelvi előkészítő évfolyam szerepe az esélyteremtésben. Előadás az OKM 2006. X. 14-i konferenciáján.

Vágó Irén (2003): Az oktatás tartalma. In *Jelentés a közoktatásról 2003*. Oktatókutató Intézet, Budapest.

Vágó Irén (2007): Nyelvtanulási utak Magyarországon. In *Fókuszban a nyelvtanulás*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.

A Gondolat Kiadó könyveiből